

Recenzja

Dziekanat
Wydziału Wojskowo-Lekarskiego
wpłynęło dn. 2019-04-05
podpis AC l.dz. 573

rozprawy doktorskiej lekarza Pani Moniki Pliszkiwicz pt. Powstanie, działalność i osiągnięcia szpitala św. Zofii w Warszawie w latach 1912 – 2012.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska jest ważnym uzupełnieniem dotychczasowych badań nad historią szpitalnictwa w Polsce przed i po 1918 r. Autorka uzasadniając podjęcie niniejszego tematu słusznie stwierdziła, że w dotychczasowych opracowaniach historyczno-medycznych nie ma syntetycznego ujęcia dziejów szpitala św. Zofii w Warszawie. Ze względu na rzeczowy i chronologiczny charakter obserwacji, dysertacja wypełnia tę lukę, stanowi cenne źródło wiedzy medycznej.

Wnikliwie przeprowadzona kwerenda archiwalna i biblioteczna w Archiwum Akt Dawnych i Archiwum Akt Nowych w Warszawie, w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, w Narodowym Archiwum Cyfrowym a przede wszystkim w zbiorach archiwalnych szpitala św. Zofii w Warszawie, dostarczyła interesujących danych wzbogacających podjętą analizę źródłową. Na wysoką ocenę zasługuje staranny wybór piśmiennictwa.

Zapewne przez przeoczenie Doktorantka nie wymieniła w bibliografii ważnych ustaw i rozporządzeń określających uprawnienia lekarzy i położnych m.in. z lat 1921 i 1934 r. o wykonywaniu praktyki lekarskiej, z 1928 i 1933 r. regulujących prawa i obowiązki położnych jak również ustawy z 1948 r. o społecznych zakładach służby zdrowia.

W zakresie organizacji leczenia położniczo-ginekologicznego, wątpliwości budzi pominięcie ważnego dla celów porównawczych opracowania pt. Dwadzieścia lat publicznej służby zdrowia w Polsce Odrodzonej 1918-1939, opublikowanego w Warszawie w 1939 r. a także wybranych publikacji wybitnego lekarza położnika i ginekologa Wł. Fiałkowskiego. Nieporozumieniem jest brak nazwisk autorów i tytułu artykułów w niektórych z wymienionych czasopism np. w Przeglądzie Lekarskim, Zdrowiu, Przeglądzie Szpitalnictwa.

Powyższe uwagi nie deprecjonują umiejętności Autorki w wyborze materiałów źródłowych do badanej problematyki.

Poprawna konstrukcja, pytania badawcze i metody ich rozwiązywania zdecydowały o napisaniu interesującej liczącej 317 stron monografii historyczno-medycznej o rozwoju położnictwa i ginekologii w Polsce w XX i na początku XXI wieku.

Wyniki poszukiwań naukowych prezentuje Doktorantka w 7 rozdziałach poprzedzonych wstępem, omówieniem pytań szczegółowych i metod badawczych, zakończonych podsumowaniem, wnioskami, bibliografią, aneksami, wykazem tabel, wykresów, fotografii.

Uzasadniając chronologię podjętego tematu Doktorantka umiejscowiła ją w czterech ważnych dla szpitala przedziałach czasowych: w II Rzeczypospolitej, w latach II wojny światowej, w okresie Polskiej Republiki Ludowej i w III Rzeczypospolitej.

Wprowadzeniem do problematyki badawczej jest rozdział pierwszy z sześcioma podrozdziałami. Zasygnalizowane w nim zakresy poszukiwań naukowych uzupełniają wymienione w kolejności rozdziały 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Rozpatrywane zagadnienia charakteryzują organizacyjną i leczniczą działalność szpitala św. Zofii, od momentu jego powstania w 1912 r. do 2012 roku.

Słuszny jest wywód Autorki, że momentem przełomowym w rozwoju położnictwa i ginekologii w Warszawie było oddanie w 1912 r, wzorowanego na rozwiązaniach zachodnio-europejskich, Miejskiego Szpitala Położniczego i znajdującej się w jego strukturze szkoły położnych.

Dążenia środowiska lekarskiego do zapewnienia kobiecie ciężarnej i rodzącej wykwalifikowanej pomocy medycznej i zastosowanie nowoczesnych metod diagnostyczno-terapeutycznych, twórcami których byli m.in. I.F. Semmelweis, J.M. Sims, K.Z. Crede A. Heger, L. Neugebauer i inni wybitni lekarze położnicy i ginekolodzy, zmieniło dotychczasowe poglądy na przebieg ciąży, porodu i połogu.

Jak wynika z badań Doktorantki nowo odkryte sposoby postępowania w położnictwie i ginekologii były obowiązujące w szpitalu warszawskim.

Analiza materiałów źródłowych dotyczących leczniczej i profilaktycznej działalności szpitala w okresie II Rzeczypospolitej dowiodła, że pomimo istniejących trudności organizacyjnych i finansowych, poczucie odpowiedzialności za opiekę nad kobietą rodzącą było na wysokim poziomie. Odzwierciedleniem tak rozumianych postaw personelu medycznego wobec pacjenta były czasy II wojny światowej.

Omawiając ten trudny okres w dziejach szpitala, Autorka podkreśliła jego szczególną rolę w czasie okupacji. Oprócz udzielania pomocy medycznej ludności, żołnierzom, więźniom Pawiaka, powstańcom Warszawy, znaczący był udział personelu szpitala w działalności konspiracyjnej.

Podjęte badania wykazały, że pierwotne funkcje szpitala przywrócono dopiero w 1956 r. w momencie przejmowania przez Wydział Zdrowie m.st. Warszawy, przynależnych do innych instytucji placówek lecznictwa zamkniętego.

Od tej pory znajdujące się w Miejskim Szpitalu Ginekologiczno-Położniczym Oddziały: Położniczy Patologii Ciąży, Neonatologii, Wcześnieaków i Patologii Noworodka oraz Ginekologiczny, zapewniły kobietom w okresie przed i po porodzie wysoko specjalistyczną opiekę medyczną.

Przeprowadzana w 1962, 1972, 1993 i w latach następnych modernizacja szpitala miała decydujący wpływ na nowoczesne wyposażenie sali porodowych i operacyjnych, na wprowadzenie kompleksowej diagnostyki, nowych metod terapeutycznych, technik laparoskopii i histeroskopii, na coraz lepsze rozpoznawanie i zapobieganie powikłaniom u kobiet ciężarnych i noworodków.

Zdaniem Doktorantki stworzenie przez szpital możliwości pogłębiania kwalifikacji zawodowych lekarzy, położnych, pielęgniarek poprzez organizowanie różnorodnych form kształcenia m.in. na stażach specjalizacyjnych w krajowych i zagranicznych ośrodkach naukowych, przyczyniło się w znacznym stopniu do doskonalenia technik operacyjnych w położnictwie i ginekologii, do badań klinicznych zaburzeń rozwojowych noworodków.

Zdobyte doświadczenia pozwoliły na zainteresowanie się psychoprofilaktyką kobiet ciężarnych oraz przygotowaniem do porodów rodzinnych w szkole rodzenia i w przyszpitalnym domu narodzin.

. Szpital św. Zofii w stuletnim okresie swego istnienia należał do wiodących placówek położnictwa i ginekologii w Polsce. Było to i jest m.in. zasługą dyrektorów i ordynatorów oddziałów, których działalność została odzwierciedlona w interesujących, opracowanych z wielką starannością biografiach.

. Rzeczowy i czasowy zakres obserwacji w ścisłym powiązaniu z sytuacją polityczną, ekonomiczną i społeczną w jeden proces dziejowy, podkreśla walory naukowe niniejszej dysertacji.

Zgromadzenie 177 opracowań książkowych i artykułów oraz materiału statystycznego w 19 tabelach i 3 wykresach pozwoliło na wnikliwą ocenę całokształtu działalności szpitala.

Przedstawione przez Doktorantkę zdjęcia z których 20 zamieszczono w aneksie oraz 109 w tekście rozdziałów, wzbogacają część opisową, są interesującymi materiałami ilustracyjnymi, dokumentującymi zdarzenia jakie miały miejsce w 100-letniej historii szpitala.

Opiniując niniejszą pracę doktorską, oprócz niezaprzeczalnych walorów poznawczych pewne zastrzeżenia metodologiczne należy odnieść do selekcji materiałów źródłowych w ustalaniu tematycznego zakresu poszczególnych rozdziałów.

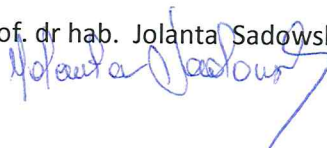
. Niezależnie od sposobu odtwarzania dziejów, należy podkreślić wartość naukową przedstawionego do recenzji opracowania. Ta forma przekazu źródłowego ma istotne znaczenie w upowszechnianiu wiedzy o rozwoju położnictwa i ginekologii w przeszłości i w czasach współczesnych. Uzupełnia dotychczasowe badania w zakresie ochrony zdrowia publicznego mieszkańców Warszawy.

Wykazane w recenzji uwagi krytyczne nie obniżają wartości pracy jej walorów poznawczych. Ich celem jest wyjaśnienie pewnych wątpliwości i poprawne przygotowanie do publikacji w formie książki.

Rozprawa doktorska lekarza Pani Moniki Pliszkiwicz odpowiada wymaganiom stawianym pracom naukowym na stopień doktora nauk medycznych. Zasluguje na wyróżnienie.

Jako Recenzent zwracam się do Pana Dziekana, Wysokiej Rady Wydziału Wojskowo - Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie Lekarza Pani Moniki Pliszkiwicz do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. Jolanta Sadowska

Łódź, dn. 2 kwietnia 2019 r.